

Nr 41.

Ankom till riksdagens kansli den 24 maj 1940 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående det ekonomiska mellanhavandet mellan stad, som förenas med domsaga, och domsagans tingshusbyggnadsskyldiga.

Första lagutskottet har till behandling förehaft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 24 i första kammaren av herr *Iwar Anderson* och nr 57 i andra kammaren av herr *Andersson* i Falkenberg. I motionerna, vilka äro likalydande, hemställes att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning med förslag rörande det ekonomiska mellanhavandet mellan stad, som förenas med domsaga, och domsagans tingshusbyggnadsskyldiga.

I fråga om de skäl som ligga till grund för motionärernas hemställan får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till motionerna.

Sedan utskottet i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver begärt yttrande över motionerna från Svea hovrätt, har sådant yttrande inkommit (se bilaga A). Utskottet har därjämte berett styrelserna för Svenska stadsförbundet och Svenska landskommunernas förbund tillfälle att yttra sig över motionerna, och sådana yttranden ha jämväl kommit utskottet till handa (se bilaga B och C).

Numera är icke häradet utan tingslaget jurisdiktionsenhet på landsbygden. Bestämmelserna i 26 kap. 4 § byggningsbalken om skyldighet att bygga och underhålla tingshus och häradsfängelse torde därför numera böra så förstås, att denna skyldighet åvilar tingslaget. Detsamma gäller föreskriften i 2 kap. 7 § rättegångsbalken, att å varje tingstad skall finnas en häradskista. Skyldigheten att delta i kostnaderna för byggnad och underhåll av tingshus och häradsfängelse regleras genom en lag i ämnet den 5 juni 1909, vilken innehåller föreskrift, att i dylika kostnader skola alla de, vilka inom tingslaget erlägga kommunalutskylder, delta efter de grunder, som för sådana utskylders utgörande i allmänhet äro stadgade.

Beträffande kostnaderna för s. k. tremansting finnas särskilda bestämmelser. Enligt lagen den 7 maj 1918 om särskilda tingsammansträden för handläggning av vissa mål och ärenden skall i tingslag, där Konungen med hänsyn till ortsförhållandena så prövar nödigt, häradsrätten under eller mellan de lagtima tingen hålla särskilda sammansträden med s. k. tremansnämnd för handläggning av vissa mål och ärenden. Dessa särskilda sammansträden skola hållas å den ort och å de tider Konungen bestämmer. Varder förordnande meddelat, att sammansträden skola hållas å annan ort än tingsstället,

ankommer det på Konungen att bestämma bland annat, huruvida utgifterna för sammanträdeslokalen och övriga med dess upplåtande sammanhängande kostnader skola gäldas av en eller flera kommuner inom tingslaget eller av tingslaget i dess helhet samt, där flera tingslag eller kommuner skola delta i kostnaderna, efter vilka grunder dessa skola fördelas dem emellan (7 § nämnda lag).

Jämlikt förordningen den 30 juni 1933 om debitering och uppbörd av tingshusmedel har länsstyrelsen att på därom framställd begäran ombesörja att av tingshusbyggnadsskyldiga till uttaxering beslutade medel debiteras och indrivas i sammanhang med kronoskatterna. Enligt uppgift i den utredning angående revision av bestämmelserna om tingshusbyggnadsskyldigheten, som år 1936 verkställdes av särskilda sakkunniga (Stat. off. utredn. 1936: 37), förekommer detta av lagen anvisade uppbördssätt allenast i ett femtiotal tingslag. I de allra flesta tingslag tillgår det i stället så, att det till uttaxering beslutade beloppet fördelas på de i tingslaget ingående kommunerna, vilka inleverera sin lott till tingshusstyrelsen eller kassaförvaltaren samt uttaga motsvarande summa av kommunmedlemmarna. I denna utredning uppges vidare (sid. 9), att i ett antal tingslag har fastställts särskild utdebitering för delar av tingslaget (härad, socknar, f. d. tingslag), beroende på att särskilda utgifter endast åvila viss del av tingslaget eller att delarna delta i tingslagets utgifter efter olika grunder.

I lagen den 17 juni 1932 om stads och landsbygds förenande i judiciellt avseende stadgas, att Konungen äger, på framställning av stadsfullmäktige eller eljest med deras samtycke, förordna att rådhusrätt i stad skall upphöra och staden i judiciellt avseende förenas med domsaga (1 §). Beträffande stad i vars rådhusrätt borgmästaren är ensam lagfaren ledamot eller jämte borgmästaren endast en ledamot finnes, som skall vara lagfaren, må Konungen, när borgmästartjänsten är ledig, även utan stadsfullmäktiges samtycke meddela förordnande som nyss nämnts, under förutsättning bland annat att ändringen icke medför ökad ekonomisk börda eller annan avsevärd olägenhet för staden (2 §). Innan förordnande meddelas enligt 2 § skall fullständig utredning företagas angående åtgärdens verkningar med avseende på rättsvården samt stadens förvaltning och ekonomi, varvid särskilt skall utredas vilka utgifter kunna uppstå för staden genom förpliktelse att bidra till hållande av tingshus (3 §). Vid förordnande om rådhusrätts upphörande skola meddelas erforderliga bestämmelser med avseende å stadens rättigheter och skyldigheter i förhållande till staten ävensom de särskilda föreskrifter, till vilka stadens förening med domsaga må föranleda (5 §). — 1932 års lag ersatte en tidigare lag i ämnet, nämligen lagen den 13 juni 1924 om stads läggande under landsrätt.

Beträffande ekonomiska frågor som uppkomma vid *kommunal* indelningsändring givas särskilda bestämmelser i lagen den 13 juni 1919 om ordning och villkor för ändring i kommunal och ecklesiastik indelning. De av en in-

delningsändring berörda kommunernas inbördes ekonomiska förhållanden skola ordnas genom uppgörelse, som fastställes av Konungen i sammanhang med förordnande om ändringen; dock må uppgörelse i visst avseende kunna, där Konungen så bestämmer, senare verkställas i den ordning och enligt de grunder som i förordnandet angivas (4 §). I lagen meddelas särskilda bestämmelser (5 §) hur det vid en indelningsändring skall gå med rätten till mark som är utlagd till allmänna vägar, gator och torg. Därefter föreskrives (6 §) att andra kommunala tillgångar ävensom kommunala förbindelser må, där kommunen genom indelningsändringen delas, antingen tilläggas endera av de ändrade eller nybildade kommunerna eller mellan dem fördelas, efter ty skäligt prövas med hänsyn till förhållandet i beskattningsföremål eller invånarantal mellan de områden, i vilka den äldre kommunen delats, eller till annat förhållande, som må anses bestämmande för vardera områdets andel i den äldre kommunens tillgångar och förbindelser. Där särskilda omständigheter därtill föranleda, må vid uppgörelse träffas bestämmelse, varigenom kommunal tillgång eller förbindelse tillägges allena del av ändrad eller nybildad kommun. Har vid fördelning av tillgångar eller förbindelser endera av de ändrade eller nybildade kommunerna övertagit större andel av tillgångarna eller förbindelserna än som med hänsyn till fördelningen i övrigt skäligen må anses på densamma belöpa, bör utjämning ske genom ersättning i penningar (8 §). Där ej annat föranledes av stadgandet i 5 § eller blivit vid uppgörelse som i 6 § sägs bestämt, gäller att då kommuns område ökas kommunens tillgångar och ansvarigheten för dess förbindelser tillkomma den ökade kommunen; att då kommuns område minskas kommunens tillgångar och ansvarigheten för dess förbindelser tillkomma den minskade kommunen; samt att då kommun införlivas med annan kommun eller ingår i nybildad kommun kommunens tillgångar och ansvarigheten för dess förbindelser tillkomma den ökade eller nybildade kommunen (10 §). Med kommun förstås i 1919 års lag landskommun, köping med egen kommunalförvaltning samt stad (1 §).

Till grund för 1919 års lag låg ett betänkande med förslag till lagstiftning angående kommunala nybildningar, avgivet den 12 december 1917 av en särskild kommitté. I betänkandet anfördes (sid. 110):

Kommittén anser, åtminstone för närvarande, icke nödigt att den avsedda lagstiftningen utsträcket att omedelbart omfatta annat eller mera än den kommunala och den ecklesiastiska indelningen. — — — Vidkommande den kommunala indelningen har det synts kommittén ganska klart, att en lagstiftning av här ifrågavarande beskaffenhet bör avse endast kommunerna i egentlig mening, d. v. s. primärkommunerna. Övriga förekommande formationer med mera eller mindre utpräglat kommunal karaktär äro uppenbarligen i allmänhet icke av den beskaffenhet, att en generell lagstiftning med förevarande syfte skulle kunna för dem avpassas. I den mån laga bestämmelser med avseende å dem vidkommande indelningsändringar skulle finnas av nöden, torde desamma böra infogas i de förefintliga speciallagarna. — — — Ehuru denna lagstiftning således av kommittén givits en jämförelsevis inskränkt omfattning, bör dock, enligt kommitténs mening, icke

anses därav följa, att de ledande grundsatser, vilka i densamma innefattas, skulle helt och hållet sakna tillämplighet utanför de för lagen uppdragna gränserna. Det är fastmera kommitténs uppfattning, att det skall visa sig, att vissa av dessa grundsatser skola av sig självt vinna tillämpning i erforderlig utsträckning jämväl å de närliggande områden, som av den här ifrågavarande lagen icke omedelbart omfattas.

Angående ekonomiska uppgörelser i samband med kommunala indelningsändringar anförde kommittén (sid. 165—167) bland annat:

Ändring av indelningen i primärkommuner för ofta med sig eller äger rum i sammanhang med ändringar jämväl i andra indelningshänseenden. — — —

Samtliga dessa ändringar kunna föranleda ekonomiska uppgörelser av varjehanda slag. Med hänsyn till de olika indelningarnas olika beskaffenhet och ändamål samt betydelsen av att indelningarna icke sammanblandas, är det av vikt, att de olika enheternas ekonomiska uppgörelser hållas omsorgsfullt åtskilda från varandra. — — —

Vad angår de olika slag av uppgörelser, som kunna ifrågakomma, må påpekas, att kommittén ansett sig böra föreslå, att stadgandena angående uppgörelse vid kommunala indelningsändringar skola vara tillämpliga jämväl i fråga om kyrkoförsamlingar och skoldistrikt. Dessa indelningens enheters likhet med de borgerliga primärkommunerna i struktur, förvaltning och ekonomi synes göra sådan anordning påkallad.

För andra slags indelningsändringar finner kommittén särskilda stadganden angående de ekonomiska förhållandenas ordnande icke vara erforderliga. För den händelse och i mån sådana stadganden emellertid skulle komma att visa sig behöfliga, torde plats lämpligast beredas dem i de särskilda författningar, som reglera dessa indelningens enheters funktioner, såsom landstingsförordningen och väglagen. För närvarande göres icke något förslag därom. Såsom i fråga om stadgandet angående rätten till väg- och gatumark redan nämnts, håller nämligen kommittén före, att de föreslagna huvudreglerna för ordnandet av den ekonomiska uppgörelsen mellan primärkommunerna komma, så mycket hellre som de stödjå sig på redan gängse praxis och rättsuppfattning, att av sig självt vinna användning jämväl vid de uppgörelser, Kungl. Maj:t kan finna skäligt att vid andra indelningsändringar fastställa. Visserligen böra de särskilda reglerna om rätt till överflyttning av skuld och om fordringsägarens skyddande vid sådant tillfälle icke anses inbegripna i sådan utvidgning av stadgandenas tillämpning, men det torde kunna antagas, att behov härutinnan icke föreligger.

Vidkommande de uppgörelser, som ofta nog förekomma emellan stad å ena sidan samt väghållningsdistrikt, tingslag och landstingskommun å andra sidan, torde närmare redogörelse här icke vara erforderlig. Såsom påvisats, synes det vara självklart, att väghållningsdistriktets rätt till vägarna följer området. I fråga om tingslagets och landstingskommuns förvaltningsförmögenhet synes det icke vid något tillfälle, vare sig uttrycklig föreskrift därom meddelats eller icke, hava varit ifrågasatt annat än att densamma, med hänsyn till beskaffenheten och ändamålet, skulle odelad förbliva hos sin ursprungliga ägare. De särskilda föreskrifter, som vid utbrytning ur kommuner av här avsedda slag meddelats, hava merendels, beträffande väghållningsdistriktet, gällt skyldighet att bekosta beslutade men ännu icke fullbordade väganläggningar samt reglerandet av vissa fastigheters naturaunderhållsskyldighet och i övrigt haft avseende å skulderna. Härvid har det särdeles ofta inträffat, att staden, oaktat den icke tillerkänts andel i tillgångar, förpliktats lämna bidrag till betalning av skuld. Säkerligen har vid sådana

tillfällen stundom skatteersättningssynpunkten i viss mån gjort sig gällande, om ock den icke framträtt uppenbart.

Då chefen för civildepartementet för 1919 års lagtima riksdag framlade den proposition (nr 310) som sedermera ledde till 1919 års lag, förklarade han sig i likhet med kommittén finna den föreslagna lagen icke böra åtminstone tills vidare avse annat än kommunal och ecklesiastik indelning. Bland de förekommande formationer, utöver primärkommunerna, av mera eller mindre utpräglad kommunal karaktär, för vilka den föreslagna lagen ej var tillämplig, nämnde departementschefen landstingsområden och väghållningsdistrikt (prop. sid. 89).

Till grund för 1924 års lag om stads läggande under landsrätt låg en av dåvarande docenten Nils Herlitz verkställd utredning angående vissa spörsmål rörande städernas domstolsväsen (stat. off. utr. 1923: 6). I denna utredning omtalas i avsnittet rörande frågor om landsrättsförläggningar under tiden 1813—1876, att spörsmålet om skyldigheten att bidra till tingshusbyggnad framkommit i ett ärende angående Lindesbergs förläggande under häradsrätt, där häradsborna framställde anspråk på bidrag. Svea hovrätt godkände för sin del så till vida detta anspråk att dess tillstyrkande av stadens framställning gjordes beroende av förbindelse för staden att deltaga i häradernas utgifter för rättskipningens uppehållande, allt efter den grund som genom överenskommelse eller annorledes kunde varda bestämd.

Beträffande innebörden av landsrättsförläggning enligt då gällande rätt anför Herlitz i fråga om de ekonomiska förpliktelser med avseende å häradsrättens rättskipning, som kunna uppkomma för stad som lägges under landsrätt:

Tingshus- och fängelsebyggnadsskyldigheten åvilar som bekant dem som inom tingslaget erlagga kommunalutskylder, enligt de grunder som för sådana utskylders utgörande i allmänhet äro stadgade (lag 5 juni 1909). Med tillämpning härav låge det närmast till hands, att vid landsrättsförläggning samtliga kostnader bleve enligt den av lagen angivna grund jämnt fördelade på stad och landsbygd inom tingslaget. Kungälv's stadsfullmäktige hava t. ex. i förhandlingarna om stadens förläggande under landsrätt förutsatt, att så skulle ske. Intet hinder torde emellertid förefinnas att genom frivillig överenskommelse mellan staden och häradet stadga andra grunder. Så t. ex. har vid Öregrunds och Östhammars landsrättsförläggning spörsmålet sammankopplats med frågan om tremanstingssammanträdena och lösts så, att städerna bestå sammanträdeslokaler för sammanträden enligt 1918 års lag, varemot från städerna inga bidrag till tingslagets tingshuskassa uttaxeras.

Under rubriken »Frågan om lagstiftningsåtgärder i och för vissa städers förläggande under landsrätt» anföres bland annat följande:

Det torde vidare, i likhet med vad som föreskrivits i lagen om ändring i kommunal indelning § 4, vara anledning att bestämma, att de ekonomiska förhållanden, som beröras av ändringen, skola ordnas i omedelbart samband med denna. En sådan regel är i här förevarande fall så gott som ofrånkomlig, då ju Kungl. Maj:ts befogenhet i vissa fall förutsatts vara beroende av förändringens ekonomiska innebörd. Kungl. Maj:t bör således, då förordnandet meddelas, fastställa, vilka staden tillkommande rättigheter som med

anledning av förändringen skola upphöra att gälla. Sedermera bör ej Kungl. Maj:t vara befogad att, med åberopande av rådstuvurättens upphörande, väcka fråga om sådana rättigheters avskaffande. Staden bör även få fastställt, vilka nya förpliktelser som komma att åvila densamma (i avseende å tingshus' byggnad och underhåll o. s. v.).

I den av Herlitz gjorda sammanfattningen av det huvudsakliga innehållet i en ifrågasatt lagstiftning i ämnet upptages, att särskild utredning bör verkställas om möjligheten och lämpligheten av rådstuvurätts upphörande, av vilken utredning bör framgå bland annat de ökade bördor, som förändringen kan medföra för staden t. ex. genom dess deltagande i de med upprätthållandet av rättskipningen å landsbygden förenade kostnaderna.

I den proposition som ligger till grund för 1932 års lag (1932 nr 206) anförde chefen för justitiedepartementet angående förfarandet vid en ifrågasatt förening av stad och domsaga bland annat följande:

För att möjliggöra en allsidig prövning av frågan, huruvida förutsättningarna för rådhusrättens indragning äro för handen, måste i varje särskilt fall en fullständig utredning äga rum beträffande åtgärdens verkningar i olika hänseenden. Denna utredning bör avse förändringens innebörd med avseende å såväl rättsvården som stadens ekonomi och förvaltning. — — —

Såsom redan framhållits bör utredningen även avse den föreslagna ändringens ekonomiska verkningar. Härvid bör beräkning verkställas rörande den minskning i kostnader, som kan vinnas genom rådhusrättens upphörande. Å andra sidan bör hänsyn tagas till de kostnader, som kunna betingas av stadens ändrade kommunala organisation. Särskilt beaktande bör skänkas de utgifter, som kunna bliva erforderliga för staden, därest denna blir nödsakad att taga del i kostnaderna för byggande och underhåll av tingshus.

Jämväl första lagutskottet uttalade i sitt i anledning av propositionen avgivna utlåtande (1932 nr 36), att vid övervägande av frågan huruvida förening av stad och domsaga skall ske särskilt beaktande även bör skänkas de utgifter, som kunna uppstå för staden genom ändringen i dess kommunalförvaltning och genom eventuellt uppkommande skyldighet att taga del i kostnaden för byggande och underhåll av tingshus.

I 1936 års förut omnämnda utredning angående revision av bestämmelserna om tingshusbyggnadsskyldigheten framhålles, att under den fortskridande avvecklingen av de mindre magistratsstädernas eget rättsväsende genom förening av stad och landsbygd i judiciellt hänseende gång efter annan uppkommit tvist angående stads inlösen i redan befintliga tingshus eller andra de tingshusbyggnadsskyldigas tillgångar. Några bestämmelser till ledning för avgörande av dylika tvister finnas ej i gällande lagstiftning, vilket även måste anses vara en brist. Det av de sakkunniga upprättade förslaget till lag om tingshusbyggnadsskyldighet innehåller bestämmelser i ämnet i en särskild paragraf (3 §), vilken lyder:

Kan vid förändring av häradsrätts domsområde uppgörelse mellan de tingshusbyggnadsdistrikt eller särskilda kommuner, som beröras av förändringen, icke träffas angående lösen av andel i redan befintligt tingshus eller

i annan, tingshusbyggnadsdistrikt tillhörig egendom, varde frågan hänskjuten till Konungens avgörande.

I förklarande noter till denna paragraf anföres:

I samband med stads förenande med domsaga i judiciellt hänseende kan fråga uppkomma angående eventuell inlösningskyldighet från stadens sida i tingshus eller tingshusfond, som äges av det tingshusbyggnadsdistrikt, vari staden skall uppgå. Då stadgandet i 5 § lagen den 17 juni 1932 om stads och landsbygds förenande i judiciellt hänseende icke torde hava avseende å dylika ekonomiska frågor, har det ansetts nödigt att i denna lag intaga bestämmelse i ämnet. Fråga om inlösningskyldighet kan även uppkomma vid sammanslagning av tingslag eller delar av tingslag. Hithörande frågor äro av den beskaffenhet, att de böra omedelbart avgöras av Kungl. Maj:t.

Beträffande den utredning som skall företagas innan förordnande meddelas enligt 2 § lagen om stads och landsbygds förenande i judiciellt avseende stadgas i lagen (3 §), att den skall verkställas av länsstyrelsen, som där det finnes erforderligt äger förordna utredningsman till sitt biträde. I utredningen äga stadsfullmäktige deltaga genom utsedda ombud. I de ärenden som hittills förekommit enligt 1932 års lag har, enligt vad utskottet inhämtat, särskild utredningsman brukat utses.

Vid de verkställda utredningarna har i regel fråga uppkommit om skyldighet för staden att erlægga lösen för andel i tingshus eller andra för rättsvården avsedda tillgångar i det tingslag med vilket staden skolat förenas. Det förekommer emellertid även exempel på att sådan inlösningskyldighet icke blivit från tingslagets sida ifrågasatt. Någon gång ha de tingshusbyggnadsskyldiga yrkat, att staden skulle ersätta tingslaget kostnaderna för viss ombyggnad av kansli- och arkivlokaler, vilken föranletts av sammanslagningen. I de flesta fall synas utredningsmännen hava utgått från att skyldighet för staden att lösa in sig i tingslagets behållna förmögenhet skulle föreligga. Vid försök att beräkna lösenbeloppets storlek ha utredningsmännen i allmänhet utgått från att det skall bestämmas med ledning av förhållandet mellan skattekrönornas antal i staden och tingslaget. I vissa fall har dock en för staden fördelaktigare fördelningsgrund förordats. På vad sätt en slutlig reglering av det ekonomiska mellanhavandet skall åstadkommas ha utredningsmännen i regel icke uttalat sig om. I ett fall har man vid utredningen utgått från att tingshuset icke skulle bliva gemensam egendom för hela det nybildade tingslaget samt att stadens framtida utgifter skulle kunna bestämmas efter det att förening kommit till stånd.

I förevarande motioner anföres bland annat:

I och med att stad förenas med domsaga ha stadens invånare att betala tingshusmedel liksom övriga tingshusbyggnadsskyldiga. De få sålunda deltaga i de löpande utgifterna och i amorteringen av eventuella lån. De få likaså vara med och bekosta nyanskaffningar där sådana erfordras. Frågan gäller därför huruvida de skola vara skyldiga att *därutöver* prestera något till de övriga tingshusbyggnadsskyldiga (staden som sådan är ju icke tingshusbyggnadsskyldig). Mot en sådan skyldighet talar avgjort det faktum, att övriga tingshusbyggnadsskyldiga en dylik ersättning förutan inhösta enbart

fördelar av att stadens skatteunderlag tillkommer, varigenom ofta en betydande nedsättning av utdebiteringen av tingshusmedel möjliggöres. En jämförelse med en vanlig kommunal indelningsändring ger samma resultat. När en landskommun inkorporeras med en stad och sålunda utbrytes ur ett tingshusbyggnadsdistrikt behöver den på grund av stadgande i 10 § indelningslagen icke erlægga någon ersättning för att dess invånare utan vidare bli delaktiga i t. ex. stadens rådhus, och detta fastän landskommunen icke tillför staden några tillgångar från tingshusbyggnadsdistriktet. På samma sätt behöver landskommunen icke erlægga någon ersättning för att den blir delaktig i det brandväsen, som staden, kanske med stora uppoffringar, skaffat sig, och detta alldeles oavsett om kommunen kanske alldeles försummat sitt eget brandväsen. De indelningsändringar, som genomfördes i samband med att genom 1934 års väglagstiftning större vägdistrikt bildades, äro måhända ännu mera jämförbara med den här aktuella. Huvudregeln var även där, att några engångsersättningar icke skulle förekomma, och till stöd härför hänvisade propositionen till 10 § indelningslagen. De undantag från huvudregeln, som enligt 69 § lagen om vägdistrikt i vissa fall kunde förekomma, berodde på särskilda förhållanden.

Det anförda ger vid handen att, även när en stad förenas med domsaga, huvudregeln bör vara, att varken staden eller dess invånare eller övriga tingshusbyggnadsskyldiga skola behöva erlægga någon ersättning därför att stadens invånare bliva tingshusbyggnadsskyldiga och därmed delaktiga i övriga tingshusbyggnadsskyldigas behållna tillgångar. Det är likväl tänkbart, att undantag från huvudregeln i vissa fall kunna behöva göras. Så t. ex. kan det vara skäligt, att i analogi med nyssnämnda stadgande i vägdistriktslagen tingshusbyggnadsskyldiga, som i avvaktan på att stad skall förenas med domsagan uppskjutit sedvanlig amortering av skulder, utdebiterat oskäligt låga belopp och därigenom ådragit sig skulder e. d., åläggas utge ersättning till staden.

Under här antydda förutsättningar torde det kunna uppdragas åt Kungl. Maj:t att fatta beslut rörande det ekonomiska mellanhavandet mellan stad som förenas med domsaga och domsagans tingshusbyggnadsskyldiga.

Utskottet.

Enligt gällande lag skall, innan förordnande meddelas om stads förening med domsaga utan att samtycke från stadens sida föreligger, fullständig utredning ha verkställts, bland annat angående åtgärdens verkningar med avseende å stadens ekonomi. Denna utredning skall, enligt uttryckligt lagstadgande, särskilt avse bland annat vilka utgifter som kunna uppstå för staden genom förpliktelse att bidra till hållande av tingshus. Detta uttryck torde syfta på de framtida årliga utgifter för rättsvården som kunna komma att falla på det tingslag, med vilket staden införlivas, eller på staden själv, om den skall bilda eget tingslag. Av utskottets redogörelse torde framgå, att vid utredningarna regelmässigt jämväl uppkommit ett annat spörsmål av ekonomisk natur som hänför sig till förhållandet mellan staden och vederbörande tingslag, nämligen huruvida staden är skyldig att till tingslaget utgiva ersättning med ett engångsbelopp för att vinna delaktighet i tingshus eller andra tingslagets tillgångar. Säkra hållpunkter saknas för avgörande av frågan huruvida sådan skyldighet i princip kan anses föreligga. Till stöd för ståndpunkten att staden utan erläggande av något engångsbelopp äger vinna delaktighet i tingslagets tillgångar kan åberopas den huvudregel, som finns fastslagen i 10 § lagen om ändring i kommunal och ecklesiastik indelning, att då

kommun införlivas med annan kommun eller ingår i nybildad kommun, kommunens tillgångar och ansvarigheten för dess förbindelser tillkomma den ökade eller nybildade kommunen. Enligt det lagförslag som framlagts av sakkunniga angående revision av bestämmelserna om tingshusbyggnadsskyldigheten skall emellertid, därest vid förändring av häradsrätts domsområde uppgörelse icke kan träffas angående lösen av andel i tingshus eller annan egendom, frågan hänskjutas till Konungens avgörande. Denna bestämmelse synes snarast vara byggd på den uppfattningen, att skyldighet föreligger för staden att lösa in sig.

Vid en närmare utredning av nyssnämnda principfråga kommer det sannolikt att visa sig, att någon allmängiltig regel icke kan uppställas, utan torde avgörandet få träffas med hänsyn till omständigheterna i varje särskilt fall. Sådana särskilda omständigheter kunna vara, att tingslaget samlat nybyggnadsfond eller med tanke på en kommande sammanslagning nedlagt kostnader på kansli- och arkivlokalernas utökning, eller ock i avvaktan på beslut om införlivning använt upplånade medel för ändamål som bort täckas genom utdebitering. Den nu rådande oklarheten i principfrågan försvårar givetvis möjligheterna till en frivillig uppgörelse mellan de berörda intressentgrupperna. Därest enighet mellan dessa skulle råda därom, att en engångsersättning skall erläggas, visa sig nya svårigheter när det gäller att finna en norm för bestämmande av ersättningens storlek.

Vid den utredning som städse föregår en judiciell förändring av ifrågasvarande slag är det en uppgift för utredningsmannen att vid sin undersökning av de ekonomiska verkningarna av en ifrågasatt sammanslagning söka komma fram till en lösning. Vanligen har han därvid till grund för sina beräkningar lagt det antagandet, att inlösningskyldighet föreligger för staden. Vid bedömandet av frågan vilka ekonomiska bördor införlivning kan medföra för staden har han icke någon fast grund i denna del utan måste röra sig med osäkra faktorer. Att märka är att det härvidlag kan gälla belopp av den storleksordning att de kunna äga avgörande inflytande på ärendets slutliga prövning.

I vissa fall träffas uppgörelse mellan intressenterna på grundvalen av den förebragta utredningen. Där så ej sker kan, sedan Konungen meddelat beslut om stadens förenande med tingslaget, osäkerhet rörande det ekonomiska mellanhavandet kvarstå och vålla stridigheter. Konungen plägar nämligen icke i sitt beslut meddela föreskrifter angående ekonomiska spörsmål av denna art. Huru den erforderliga regleringen vid bristande enighet skall åvägbringas under nu gällande ordning har varit föremål för delade meningar. Enligt utskottets uppfattning föreligger ett klart behov av lagbestämmelser på förevarande område och utskottet tillstyrker för den skull utredning i saken. Utskottet finner ej anledning att nu taga ståndpunkt i frågan om det närmare innehållet i dessa bestämmelser. Av vad utskottet redan anfört torde emellertid framgå lämpligheten av att det ekonomiska mellanhavandet mellan staden och domsagan regleras i samband med beslutet om stadens införlivning med domsagan.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning av frågan om det ekonomiska mellanhavandet mellan stad som förenas med tingslag och de tingshusbyggnadsskyldiga i tingslaget samt för riksdagen framlägga det förslag vartill utredningen föranleder.

Stockholm den 24 maj 1940.

På första lagutskottets vägnar:

K. SCHLYTER.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Schlyter*, *Gärde*, *Wagnsson*, *Ewerlöf**, *Caap*, *Ahlkvist*, *Lindblom* och *Anton Svensson*;

från andra kammaren: herrar *Lindqvist*, *Hedlund* i *Östersund*, *Lindmark*, *Ryberg*, *Olsson* i *Mellerud*, *Björling**, *Hansson* i *Vännäsby* och *Landgren*.

---

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Bilaga A.

KUNGL. MAJ:TS OCH RIKETS
SVEA HOVRÄTT.

Till riksdagens första lagutskott.

Genom remiss den 9 februari 1940 har Kungl. Maj:t anbefallt Svea hovrätt att avgiva och till riksdagens första lagutskott överlämna yttrande över två vid innevarande års riksdag väckta likalydande motioner, nr 24 i första kammaren och nr 57 i andra kammaren. I anledning härav får hovrätten anföra följande.

I motionerna hemställes, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning med förslag angående ordnandet av det ekonomiska mellanhavandet mellan stad, som förenas med domsaga, och domsagans tingshusbyggnadsskyldiga. Motionärerna finna det ligga närmast till hands att i 1932 års lag om stads och landsbygds förenande i judiciellt avseende införes ett stadgande, att förordnande om sådan förening icke får meddelas, förrän det fastställts vilka nya förpliktelser genom ett sådant förordnande komma att åvila staden. Detta stadgande borde emellertid kompletteras med en anvisning, på vad sätt och på vilka grunder en reglering skall ske. Frågan om skyldighet för staden eller dess invånare att utgiva ersättning för att bli delaktiga i tingshus och andra de tingshusbyggnadsskyldigas tillgångar borde lösas efter i huvudsak de linjer som i liknande fall följts i lagen den 13 juni 1919 om ordning och villkor för ändring i kommunal och ecklesiastisk indelning. Rätten att, med tillämpning av sålunda meddelade bestämmelser, besluta i hithörande frågor borde ankomma på Kungl. Maj:t.

Då en stad i judiciellt hänseende förenas med domsaga, innebär detta den ändringen beträffande domstolsorganisationen, att rådhusrätten upphör och dess rättsvårdande uppgifter övergå på häradsrätten i det tingslag, till vilket staden skall höra. Man kan emellertid tala om en ändring icke blott av den judiciella utan även av den kommunala indelningen. Tingslaget utgör nämligen en kommunal enhet, ehuru en sådan med mycket begränsade uppgifter och utan författningsenligt utformad organisation. Såsom kommun betraktat har tingslaget till uppgift att fullgöra den tingshusbyggnadsskyldighet, som avses med de ålderdomliga och föga upplysande bestämmelserna i 26 kap. 4 § byggningsbalken och vissa därtill anknutna författningar. Det sammanhållande bandet är sålunda en till sina gränser ganska oklar förpliktelse i den statligt organiserade rättsvårdens tjänst, en förpliktelse som enligt lag den 5 juni 1909 åligger dem vilka inom tingslaget erlægga kommunalutskylder. Angående de former, i vilka de tingshusbyggnadsskyldiga skola behandla sina gemensamma angelägenheter, samt angående verkställandet av fattade beslut, vården av tingslagets egendom och handhavandet av löpande angelägenheter givas i gällande lag blott några spridda antydningar. På många håll hava de tingshusbyggnadsskyldiga antagit reglementen eller stadgar, på andra tillämpas en i huvudsak sedvanemässigt utbildad ordning, i viss mån växlande från ort till annan. På förevarande område är för övrigt den kommunala självstyrelsen begränsad genom bestämmelser om ärendenas prövning av länsstyrelsen, som i vissa fall har att om ärendet göra anmälan hos Kungl. Maj:t.

Så föga utvecklade som reglerna i detta ämne sålunda överhuvud äro, kan det knappast väcka förvåning, att bestämmelser saknas angående verkningarna av ändringar i denna art av kommunal indelning. Ehuru 1919 års lag om ändring i kommunal och ecklesiastik indelning ej har avseende på dessa fall, ligger det nära till hands att här tillämpa lagens i 10 § uttalade ledande principer: att då kommuns område ökas, kommunens tillgångar och ansvarigheten för dess förbindelser tillkomma den ökade kommunen; att då kommuns område minskas, kommunens tillgångar och ansvarigheten för dess förbindelser tillkomma den minskade kommunen; samt att, då kommun införlivas med annan kommun eller ingår i nybildad kommun, kommunens tillgångar och ansvarigheten för dess förbindelser tillkomma den ökade eller nybildade kommunen. Såvitt angår stads förenande med tingslag, skulle detta innebära, att staden bleve utan lösen delaktig i tingshus och övriga tillgångar, men också medansvarig för tingslagets förbindelser; utskylderna skulle efter föreningen drabba alla kommunalskattepliktiga i det utvidgade tingslaget efter samma grund. En sådan ordning kan också i det enskilda fallet framstå såsom naturlig och billig. I ett betydelsefullt hänseende skiljer sig emellertid den indelningsändring varom här är fråga från normalfallen. Då en primärkommun förenas med en annan, föra båda regelmässigt med sig ett överskott av tillgångar. Vid inkorporering av ett mindre område kan väl händelsen vara en annan, men då förhåller det sig i stället så, att vad som vinnas genom delaktigheten i den kommuns tillgångar, med vilken området inkorporeras, har sin motsvarighet i vad som förloras genom utbrytningen ur det tidigare sammanhanget. På motsvarande sätt förhåller det sig i regel också, då två tingslag förenas till ett eller då en del av ett tingslag överflyttas till ett annat eller inkorporeras med en stad som har egen jurisdiktion; de sammanslagna tingslagen tillföra i regel den nya enheten var sitt tingshus, låt vara att oftast blott det ena skall användas för rättsskipningen, och det inkorporerade området förlorar sin delaktighet i en byggnad och får i stället del i en annan. Då en stad förenas med ett tingslag, kommer däremot rådhuset ej att tillhöra det utvidgade tingslaget, utan rådhusrättens lokaler frigöras i regel för andra uppgifter, vilket kan innebära en icke obetydlig fördel för staden. Det saknas emellertid ej exempel på att efter stads förening med domsaga rådhuset i begränsad omfattning användes för rättsskipningen. Detta är händelsen i Arboga, där sammanträden med tremansnämnd hållas på rådhuset. Även städerna Öregrund och Östhammar tillhandahålla lokaler för sådant ändamål, något som vid dessa städers förening med angränsande tingslag föranledde en överenskommelse om befrielse i övrigt från tingshusbyggnadsskyldighet. Det får ej heller förbises, att föreningen med staden också för tingslaget kan medföra ekonomisk förmån på den grund att kostnaderna för rättsvården bliva fördelade på en större krets utan att utgifterna i motsvarande mån ökas.

Ett exempel på de svårlösta problem som här kunna uppstå framgår av den utredning som för några år sedan gjordes beträffande frågan om staden Söderhamns förening med Sydöstra Hälsinglands domsaga. Om, såsom därvid ifrågasattes, domsagans båda tingslag, Ala och Enångers, blivit med staden förenade till ett tingslag med tingshus i Söderhamn, skulle detta hava inneburet, att Ala tingslags tingshus blivit obehövt för rättsskipningen, vilket sannolikt medfört, att däri nedlagda kostnader varit till stor del förspillda. I Enångers tingslag användes förhyrda rättslokaler; här hade sålunda de tingshusbyggnadsskyldiga ej haft några byggnadskostnader att bära. Vad slutligen angår Söderhamn, skulle vissa lokaler i rådhuset hava frigjorts för andra ändamål. I detta fall hade det tydligen varit obilligt att tillämpa reglerna i 1919 års lag 10 §, vilket skulle hava inneburet, att de tingshusbygg-

nadsskyldiga i Ala tingslag haft att lika med övriga tingshusbyggnadsskyldiga i det nybildade tingslaget deltaga i kostnaderna för ett nytt tingshus och jämväl fått finna sig i att dessa senare blivit delägare i Ala tingslags tingshus.

Förutom i det fall att stadens förenande med tingslaget föranleder ett behov av ny- eller tillbyggnad av tingshus, kan en från den ledande grundsatsen i 1919 års lag avvikande reglering vara påkallad exempelvis därav, att tingslaget samlat en nybyggnadsfond, i vilken staden ej skäligen bör bliva delaktig. Såsom motionärerna framhålla är det å andra sidan tänkbart, att tingslagets byggnadsskyldiga i avvaktan på föreningen uppskjutit sedvanlig amortering av skulder, utdebiterat alltför låga belopp och därigenom ådragit sig skulder och att på den grund staden kan hava skäligt anspråk på kompensation. Något sådant fall har hovrätten sig emellertid ej bekant.

Om en förening kommer till stånd utan att frågor av denna art vunnit sin lösning, torde en sådan knappast stå att vinna genom en vädjan till domstol. Frånsett spörsmålet vilken rättsgrund skulle kunna anföras till stöd för en talan om utjämning, torde hinder ur processuell synpunkt möta mot en rättegång mellan de båda intressentgrupper, om vilka här är fråga, sedan vardera gruppen förlorat egen organisation genom att uppgå i det nybildade tingslaget. Kan ej godvillig uppgörelse träffas, lärer sålunda följden bliva att någon utjämning ej kommer till stånd.

Hovrätten finner det vara önskligt att nu berörda frågor lösas genom uttryckliga lagbestämmelser. Spörsmål om inlösen väckes snart sagt i varje ärende beträffande stads förenande med domsaga och har sålunda stor praktisk betydelse.

Det bör erinras, att inom justitiedepartementet tillkallade sakkunniga år 1936 verkställt utredning angående revision av bestämmelserna om tingshusbyggnadsskyldigheten och framlagt lagförslag, berörande även det i motionerna avsedda ämnet (Statens offentliga utredningar 1936: 37). I de sakkunnigas förslag till lag om tingshusbyggnadsskyldighet har nämligen i 3 § upptagits följande bestämmelse:

»Kan vid förändring av häradsrätts domsområde uppgörelse mellan de tingshusbyggnadsdistrikt eller särskilda kommuner, som beröras av förändringen, icke träffas angående lösen av andel i redan befintligt tingshus eller i annan, tingshusbyggnadsdistrikt tillhörig egendom, varde frågan hänskjuten till Konungens avgörande.»

Det lär vara ovisst, huruvida sådana avgöranden i frågor om inlösen, som här avses, enligt gällande lag kunna träffas av Kungl. Maj:t. Enligt förslaget skulle Kungl. Maj:t, om godvillig uppgörelse ej kunde träffas, efter fri prövning av omständigheterna i det särskilda fallet besluta i ärendet. Förslagets mening lär vara, att Kungl. Maj:ts beslut i inlösningsfrågan skulle meddelas i samband med beslutet om ändring i den judiciella indelningen. I den 7 december 1936 avgivet underdånigt yttrande över de sakkunnigas betänkande har hovrätten ej framställt någon erinran mot förslaget i denna del.

Med de remitterade motionerna åsyftas emellertid ej blott en reglering av inlösningsfrågan. Såsom redan nämnts förorda motionärerna dels ett allmänt stadgande av innebörd att förordnande om stads förenande med domsaga icke får meddelas, förrän det fastställts vilka förpliktelser genom ett sådant förordnande komma att åvila staden, dels att detta stadgande kompletteras med en anvisning, på vad sätt och på vilka grunder en reglering skall ske.

Av motiveringen att döma synes meningen vara, att de ekonomiska kon-

sekvenserna av föreningen skola, såvitt staden angår, på sådant sätt fixeras, att staden ej riskerar att drabbas av kostnader utöver visst angivet belopp till exempel för till- eller nybyggnad av tingshus eller för avlönande av kommunalborgmästare eller andra befattningshavare. Huru garanti skulle vinnas för att de beräknade kostnaderna ej bleve överskridna angives icke. Möjligen har den stundom framförda meningen föresvävat motionärerna, att staten skulle vara i förhållande till staden ansvarig för merkostnaden; möjligen har man i stället tänkt sig, att merkostnaden skulle drabba det tingslag, med vilket staden förenas.

En på ett eller annat sätt anordnad statlig garanti för kostnadsberäkningarnas hållbarhet kan ej av hovrätten tillstyrkas. Att dessa beräkningar i ena eller andra hänseendet jävas av händelsernas utveckling kan hava sin förklaring i mycket växlande omständigheter. Om kostnadsberäkningarna för ett bygge överskridas, kan anledningen vara, att på grund av ändrade konjunkturer materialpriser och arbetslöner stigit eller och räntenivån höjts och därmed annuiteten för ett byggnadslån blivit högre än beräknat. Att lägga ansvaret härför på staten vore föga rimligt. Än orimligare vore tydligen att på staten skjuta över den på staden belöpande delen av en sådan merkostnad, som hade sin grund därunder, att de tingshusbyggnadsskyldiga i det nya tingslaget löst byggnadsfrågan på ett kostsammare sätt än Kungl. Maj:t vid indelningsärendets prövning funnit nödvändigt, exempelvis genom nybyggnad i stället för genom om- eller tillbyggnad. Beträffande lönekostnader göra sig i viss mån liknande synpunkter gällande; sålunda kan det inträffa, att staden tillerkänner de befattningshavare om vilka fråga är högre löneförmåner än Kungl. Maj:t funnit nödigt. Det förtjänar tilläggas, att kompensation för merkostnad naturligtvis icke under några förhållanden kunde ifrågasättas, med mindre det finge anses utrett, att stadens kostnader verkligen hade blivit ringare, om indelningsändringen ej kommit till stånd. Det måste sålunda bland annat utredas, huruvida icke även i detta fall utvecklingen skulle hava medfört ökade kostnader.

En tillämpning av motionärernas tankegång skulle sålunda föranleda till en mycket vansklig efterprövning i det särskilda fallet. Såvitt hovrätten har sig bekant, kan behovet av sådana garantier som motionärerna efterlysa ej anses vara bestyrkt av erfarenheten. Vad särskilt angår den av motionärerna åberopade risken för att staden nödgas deltaga i kostnaderna för en nybyggnad, som icke av Kungl. Maj:t tagits i beräkning vid prövning av indelningsärendet, vill hovrätten erinra därom, att frågan om nybyggnad skall avgöras av länsstyrelsen, som ej äger besluta om nybyggnad utan att ärendet anmälts hos Kungl. Maj:t. Har Kungl. Maj:t vid prövning av indelningsärendet funnit, att ett redan befintligt tingshus kan, måhända efter om- eller tillbyggnad, tillgodose även det större tingslagets lokalbehov, lär det knappast inträffa, att efter föreningens genomförande samtycke gives till uppförande av nytt tingshus, om staden reser motstånd mot en så dyrbar lösning av lokalfrågan.

Om sålunda risken för att indelningsändringen ekonomiskt drabbar staden hårdare än beräknat icke kan läggas på statsverket, lär det än mindre kunna ifrågakomma att denna risk skjutes över på det tingslag, med vilket staden förenas. Indelningsändringen företages för främjande av rättsvården, och det är härvid främst stadens och icke tingslagets intressen som skola bättre tillgodoses.

Hovrätten hyser även tvivel beträffande lämpligheten att i lag fixera allmänna riktlinjer för prövningen av frågor om inlösen i tingslagets egendom och om indelningsändringens ekonomiska verkningar i det hela. Så växlande som förhållandena här kunna vara, skulle sådana bestämmelser knappast erbjuda någon verklig vägledning, men väl kunde de lägga ur skilda

synpunkter besvärande band på Kungl. Maj:ts prövning och avgörande. Något behov av regler härutinnan synes icke vara ådagalagt.

Med hänsyn till vad sålunda anförts finner sig hovrätten böra tillstyrka lagstiftningsåtgärder på förevarande område allenast såvitt angår inlösningsfrågans reglering genom Kungl. Maj:ts beslut, ett ämne som lämpligen bör legislativt behandlas i samband med den på dagordningen stående frågan om tingshusbyggnadsskyldigheten i det hela. Skulle spörsmålet om fastställande av stads förpliktelser i anledning av dess förening med domsaga upptagas till legislativ behandling i större utsträckning, bör tydligen en sådan utredning avse även förpliktelser, som vid ändringar i den judiciella indelningen kunna uppstå för tingslag eller del därav.

Stockholm den 18 mars 1940.

På Kungl. hovrättens vägnar:

BIRGER EKEBERG.

Nils R. Piehl.

Bilaga B.

SVENSKA STADSFÖRBUNDET.

Till riksdagens första lagutskott.

Sedan svenska stadsförbundets styrelse beretts tillfälle att avge yttrande över tvenne likalydande motioner angående det ekonomiska mellanhavandet mellan stad, som förenas med domsaga, och domsagans tingshusbyggnadsskyldiga, får styrelsen härmed anföra följande.

Redan i sitt yttrande 1932 över det då föreliggande förslaget till lagstiftning om stads förläggande under landsrätt framhöll styrelsen, att frågan om tingshusbyggnadsskyldigheten borde upptagas till behandling (se svenska stadsförbundets tidskrift 1932 sid. 14). I sitt yttrande över ett, aldrig realiserat, förslag år 1936 till lagstiftning om tingshusbyggnadsskyldigheten har styrelsen ytterligare framhållit nödvändigheten av, att frågan om tingshusbyggnadsskyldigheten i det aktuella fallet är klarlagd före beslutet om landsrättsförläggningen (se tidskriften 1936 sid. 569). I förbundets tidskrift har frågan om de landsrättsförlagda städernas tingshusbyggnadsskyldighet behandlats av andre sekreteraren i förbundet Eric Törngren (se tidskriften 1935 sid. 357 o. ff.), och i de fortlöpande översikterna i tidskriften angående behandling av frågor om landsrättsförläggning har alltemellanåt uppmärksamheten riktats på olägenheterna av nu tillämpad praxis.

Med hänvisning till vad ovan meddelats vill styrelsen för sin del livligt tillstyrka bifall till den föreliggande motionen. Särskilt vill styrelsen understryka den i motionen framförda meningen, att i regel »varken staden eller dess invånare eller övriga tingshusbyggnadsskyldiga skola behöva erlägga någon ersättning, därför att stadens invånare bliva tingshusbyggnadsskyldiga och därmed delaktiga i övriga tingshusbyggnadsskyldigas behållna tillgångar».

Stockholm den 14 februari 1940.

För Svenska stadsförbundets styrelse:

JOHAN-OLOV JOHANSSON

Dess ordförande.

Henning Karlson.

Bilaga C.

SVENSKA LANDSKOMMUNERNAS
FÖRBUND

Till riksdagens första lagutskott.

Genom remiss den 6 februari 1940 har utskottet lämnat Svenska landskommunernas förbund tillfälle att avgiva yttrande över två särskilda inom riksdagen väckta likalydande motioner nämligen nr I: 24 av herr Iwar Anderson och nr II: 57 av herr Andersson i Falkenberg angående det ekonomiska mellanhavandet mellan stad, som förenas med domsaga, och domsagans tingshusbyggnadsskyldiga. I anledning härav får förbundets styrelse härmed värdsamt anföra följande.

De av motionärerna påtalade förhållandena få givetvis anses vara av sådan art att åtgärder böra vidtagas till förekommande av nu rådande osäkerhet på området. Utan att för närvarande taga ställning till frågan på vad sätt man härutinnan bör åstadkomma en lämpligare reglering än som nu står till buds, anser sig styrelsen därför, ur de synpunkter densamma har att företräda, icke hava någonting att erinra emot att utredning verkställas i ämnet.

Stockholm den 28 februari 1940.

Styrelsen för Svenska Landskommuners Förbund:

ISRAEL LAGERFELT

J. A. Zander.